

Heikon talouskasvun syylliset ja syyttömät

Aki Kangasharju

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
aki.kangasharju@etla.fi

Suosittelava lähdeviittaus:

Kangasharju, Aki (18.8.2025). ”Heikon talouskasvun syylliset ja syyttömät”.

Etlä Muistio nro 162.

<https://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-162.pdf>

Tiivistelmä

Vaikean 2010-luvun alun jälkeen Suomessa aineellisen elintason nousu käynnistyi uudelleen vuonna 2015. Bruttokansantuotteen kasvu asukasta kohti jäi kuitenkin edelleen jälkeen sekä muista Pohjoismaista että euroalueesta vuosina 2015–2024. Ongelmat paikallistuvat vapaan hinnanmuodostuksen markkinasektorin yrityksiin ja erityisesti rakentamiseen, kuljetukseen ja kauppaan. Talouskasvua piti yllä markkinasektoria voimakkaammin verorahoitteinen sote-sektori, jossa kasvoi työllisyys väestön ikääntymisen myötä. Markkinasektorilla pärjäsivät parhaiten tietointensiiviset palvelut, kuten tietojenkäsittely- ja työnvälityspalvelut. Kasvupolitiikassa tulee huolehtia tietointensiivisen alan menestyksen jatkumisesta osaajien maahanmuutolla, varmistaa vihreään sähköön perustuva rakennemuutos teollisuudessa investointikannusteilla ja ratkoa kasvuongelmien kanssa painivien alojen ongelmat toimialakohtaisesti.

Abstract

Guilty and Not Guilty Industries for Low Economic Growth

After a difficult start to the 2010s, the rise in the material living standards in Finland started again in 2015. However, economic growth still lagged behind both the other Nordic countries and the euro area in 2015–2024. The problems are located in the market sector of free price formation, and especially in construction, transport and trade. Economic growth was sustained by the tax-funded health and social services sector, which grew more heavily than the market sector, and which increased employment. In the market sector, knowledge-intensive services, such as data processing and employment services, fared best. Growth policy must ensure the continued success of the knowledge-intensive sector through the immigration of experts, ensure structural change in industry based on green electricity through investment incentives, and solve the problems of sectors struggling with growth problems on a sector-by-sector basis.

KTT **Aki Kangasharju** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen toimitusjohtaja.

Ph.D. (Econ.) **Aki Kangasharju** is the Chief Executive Officer at ETLA Economic Research.

Kiitokset: Muistio on osa Business Finlandin rahoittamaa *Palveluiden tuottavuuden lisääminen digitalisaation avulla* -hanketta.

Acknowledgements: The brief is a part of the *Boosting Productivity in Services through Digitalization* project funded by Business Finland.

Avainsanat: Talouskasvu, Toimialat, Tuottavuus, Työllisyys

Key words: Economic growth, Industries, Productivity, Employment

JEL: O47

Johdanto ja johtopäätökset

Suomi etsii kuumeisesti avaimia talouskasvuun. Usein vastauksia löytyy, kun suuri ongelma ratkotaan osa kerrallaan. Tässä muistiossa Suomen elintason kasvu pilkotaan pienempiin osiin vuosille 2015–2024.

Elintason kasvu jaetaan työn määrästä ja työn tuottavuudesta syntyviin vaikutuksiin (kontribuutioihin) ja siihen, kuinka paljon eri toimialat ovat vaikuttaneet näihin kasvun kahteen tekijään.

Tarkastelu tehdään toisaalta Suomelle erikseen, jolloin analysoidaan yli 60 kaksinumerotason toimialaa. Toisaalta Suomen kehitystä verrataan muihin Pohjoismaihin ja euroalueeseen, jolloin analysoidaan yhdeksästä toimialasta muodostettua kuuden toimialan ryhmää.

Suomessa elintaso (bruttokansantuote/asukas) nousi keskimäärin +0,6 prosenttia vuodessa, kun euroalue tai muut Pohjoismaat kasvoivat keskimäärin prosentin. Hitaudestaan huolimatta kasvu oli silti positiivista vuodesta 2015 alkaen 2010-luvun alkupuolen voimakkaan laskun jälkeen.

Tulosten mukaan työllisyys julkisella ja yksityisellä sosiaali- ja terveysalalla nosti merkittävästi koko Suomen elintasoja. Se nosti myös Suomen elintasoja enemmän kuin sote-ala euroalueella tai muissa Pohjoismaissa. Sote-sektori toimii valtaosin verorahoitteisesti, ja hyödykkeiden vaihdantaa tehdään säänneltyhin hinnoin. Vapaan hinnanmuodostuksen toimialat – joita ovat jalostus sekä tietointensiiviset¹ ja jakelupalvelut² – nostivat myös Suomen elintasoja, mutta vain puolet julkisluonteisten palveluiden kontribuutiosta ja vain noin neljänneksen siitä, mitä markkinasektorit kasvattivat muiden Pohjoismaiden tai euroalueen elintasoja.

Markkinatoimialoista eniten koko Suomen elintasoja lisäsivät tietointensiiviset palvelut, joita voi kutsua myös digitaalisiksi palveluiksi.³ Nämä palvelut nostivat Suomen elintasoja saman verran kuin samat toimialat verrokkimaissa. Tuulivoimaan perustuvan sähköntuotannon kontribuutio Suomen elintasoon oli myös positiivinen ja jopa suurempi kuin saman toimialan vaikutus elintasoon muissa Pohjoismaissa tai euroalueella. Sen sijaan raketin, teollisuuden ja jakelupalveluiden kontribuutio

elintasoon Suomessa oli negatiivinen tarkasteluajanjaksoilla ja heikompia kuin verrokkimaissa.

Analyysin perusteella saadaan tilastollista vahvistusta Suomen tarvitsemiin kasvutoimiin, joita ovat:

- työperäisen maahanmuuton lisääminen ja työnteon kannustimien parantaminen työväestön määrän turvaamiseksi
- työvoiman liikkuvuuden ja rakennemuutokseen kannustaminen, jotta resurssit siirtyvät nykyistä joustavammin kasvaviin ja tuottavuutta kohottaviin yrityksiin
- aineettomien ja aineellisten investointien laatuun kannustaminen (investointien määrä on palautunut heikoista 2010-luvun vuosista)
- julkisen palvelutuotannon tuottavuuden kohottaminen ja
- heikon kasvun aloille kohdennetut muut toimialakohtaiset toimet, jotka vaativat lisäselvitystä.

Aineisto ja menetelmä

Muistio perustuu kansantalouden tilinpidon lukuihin. Koko maan elintason (tuotanto/asukas) kasvuprosentti vuosina 2015–2024 vastaa likimain tuottavuuden (tuotanto/työtunnit) ja työllisyyden (työtunnit/asukas) yhteenlaskettua kasvuprosenttia.

Tuotantoa mitataan arvonlisällä ja bruttokansantuotteella, joiden eroina ovat tuotannon tukipalkkiot ja tuotantoverot, joita ei tilastoida toimialakohtaisesti. Tämä muistio keskittyy toimialoitaiseen kehitykseen, joten keskeisin mittari on arvonlisä.

Muistiossa selvitetään eri toimialojen vaikutus (kontribuutio) koko maan työllisyyteen ja tuottavuuteen ja sitä kautta koko maan elintasoon. Toimialojen yhteenlaskettu kehitys on yhtä suuri kuin koko talouden elintason kehitys.

Kunkin toimialan tuottavuuden vaikutuksen laskennassa ensin kerrotaan toimialan työn tuottavuuden taso vuosittain toimialan osuudella koko maan työtunneista.⁴ Tämän ”kokonaisluvun” kehitystä seurataan vuodet 2015–2024. Lukema pitää sisällään sekä tuottavuuden niin sanotun

within-kasvun että työtuntien siirtymän – eli rakenne-
muutoksen – toimialojen välillä (between ja cross).

Within-komponentti lasketaan kertomalla toimialan tuottavuuden kasvuprosentti vuosina 2015–2024 toimialan osuudella koko maan työtunneista vuonna 2015. Kun within-komponentti vähennetään ensin lasketusta ”kokonaisluvusta”, saadaan siirtymää kuvaava termi. Siirtymää kuvaavaa osaa kutsutaan kirjallisuudessa between ja cross-komponenteiksi (Bailey ym., 1992; Foster ym., 2001).⁵ Siirtymä-termi osoittaa, kuinka työtunnit siirtyvät toimialojen välillä tarkasteluajanjakson aikana.

Kunkin toimialan vaikutus työllisyyden määrään laske-
taan tuottavuuden within-komponentin tapaan kerto-
malla toimialan työtunnit/asukas -suhde tarkastelun alku-
vuoden työtuntisuhteella (siirtymätermiä ei synny koska
asukasluku viittaa koko maahan eikä toimialoihin).

Koko talouden tarkastelussa ovat mukana kaikki toimi-
alat, mutta toimialoittaisissa vertailuissa arvonlisästä
poistetaan laskennallinen asuntotulo, joka on omistus-

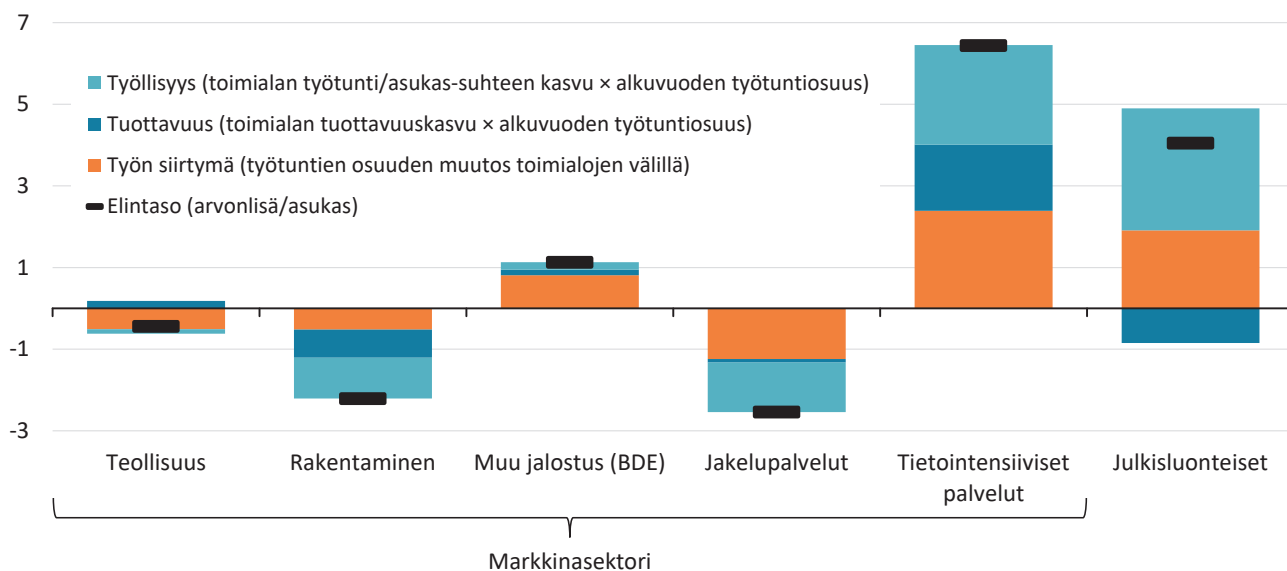
asujan omaa asuntoa vastaavan asunnon nettovuokra.⁶
Asuntotulo tilastoituu kiinteistöalalle L. Kansainväli-
nen vertailu tehdään kirjaintasolla, joten toimialan L
tuloksia ei raportoida. Suomen sisäisessä vertailussa
käytetään tarkempaa toimialajakoa, joten siinä ei rapor-
toida kiinteistöalalle kuuluvaa toimialaa ”68202 Asun-
tojen hallinta”.

Julkisluonteiset palvelut ver- rattuna markkinasektoriin

Vuonna 2024 elintaso (arvonlisällä asukasta kohti mi-
tattuna) Suomessa oli seitsemän ja puoli prosenttia kor-
keampi kuin vuonna 2015. Tuottavuus nousi jonkin ver-
ran työllisyyttä enemmän vuosien 2016 ja 2017 hyvän
kehityksen ansiosta.

Toimialaryhmistä Suomen elintasoa nostivat tietointen-
siiviset ja julkisluonteiset palvelut⁷ (mustat vaakapalkit

Kuvio 1 Toimialojen vaikutus (kontribuutio) elintasaan Suomessa vuosina 2015–2024, %-yks.

Jakelupalveluihin kuuluvat tukku- ja vähittäiskauppa (G), kuljetus ja varastointi (H) sekä majoitus ja ravitsemistoiminta (I). Muu jalostus sisältää kaivos-
toiminnan (B), sähkö- ja lämpöhuollon (D) sekä vesi- ja viemärihuollon (E). Tietointensiivisiin palveluihin kuuluvat viestintä ja informaatio (J), rahoitus
(K), ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M) sekä niihin liittyvät hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N). Julkisluonteiset alat sisältävät julkisen
sektorin sekä yksityiseltä sektorilta koulutuksen ja sote-alat. Muiden toimialojen eli alkutuotannon (A), asuntojen hallinnan ulkopuolisen kiinteistöalan
(L), taiteen, viihteen, virkistys (R), henkilökohtaisten tavaroiden korjauksen sekä muut palvelut (S) sekä kotitalouspalvelut (T) kontribuutiota elinta-
soon ei kuviossa raportoida, mutta se oli käytännössä nolla.

Lähde: Omat laskelmat kansantalouden tilinpidon aineistolla.

kuviossa 1). Tietointensiiviset palvelut olivat ainoa toimialaryhmä, jossa elintasoa nostivat kaikki kolme kasvun osatekijää eli tuottavuus, työn määrä ja työn siirtyminen muilta aloilta.

Julkisluonteiset palvelut nostivat Suomen elintasoa työvoimatarpeen vuoksi. Työllisyys lisääntyi sekä suhteessa asukaslukuun että siirtymänä muilta toimialoilta. Sen sijaan mitattavissa oleva tuottavuus heikkeni.⁸ Tuottavuuden lasku ja palveluiden verorahoitus tekevät positiivisesta siirtymä-termistä Suomen aineellisen elintason edellytyksiä heikentävän piirteen, sillä se tarkoittaa negatiivista siirtymä-termiä useilla markkinasektorin toimialoilla.

Siirtymä-termi viittaa siihen, että ikääntyminen vaikuttaa työllisyyden ohella myös tuottavuuden kontribuutioon. Suomessa elintaso olisi kasvanut nopeammin, jos työllisyyden kasvu olisi suuntautunut heikon tuottavuuskasvun sote-palveluiden sijaan korkean tuottavuuden tason ja kasvun aloille. Markkinasektorin toimialoilla työtunteja siirtyi väärään suuntaan jakelupalveluissa, teollisuudessa ja rakentamisessa (oranssi osa pylväästä).

Markkinasektorin toimialoista teollisuuden, rakentamisen ja jakelupalveluiden vaikutus Suomen elintasoon oli negatiivinen vuosina 2015–2024. Muu jalostus lisäsi Suomen elintasoa sähkötuotannon positiivisen vaikutuksen ansiosta (sähkötuotanto ei näy kuviossa 1 erikseen).

Kokonaisuudessaan markkinasektorin vaikutus Suomen elintasoon oli positiivinen (markkinasektorin toimialojen mustien vaakapalkkien summa), mutta markkinatoimialat yhteensä nostivat Suomen elintasoa vain reilun puolet siitä mitä julkisluonteiset palvelut, joiden vaikutus oli noin neljä prosenttia.

Tarkemmassa noin 60 toimialan vertailussa sosiaalipalvelut nostivat eniten Suomen elintasoa (liitekuvio A1). Kymmenen parhaan toimialan listalla on kolme sellaista, joiden toiminta perustuu vahvasti julkiseen rahoitukseen. Näitä ovat sosiaalipalveluiden toimialat (87, 88) lisäksi koulutus (85) ja terveyspalvelut (86). Jalostuksesta listalle yltävät sähkö-, kaasu-, lämpöhuolto (35) sekä koneet ja laitteet (26, 27, 28). Yksityisistä palveluista parhaimpiin kuuluvat tietojenkäsittelypalvelut (62, 63), työllistämistoiminta (78), pääkonttoritoiminto ja liikkeenjohdon konsultointi (70) sekä asuntojen vuokraus (68201).

Suomi suhteessa verrokkeihin

Aineellinen elintaso kokonaisuudessa (bkt/asukas) kasvoi Suomessa reilut kolme prosenttiyksikköä vähemmän vuosina 2015–2024 kuin muissa Pohjois- tai euromaisissa. Tuotantoverot ja tuotannon tukipalkkiotkin kasvoivat Suomessa muita vähemmän, joten arvonlisällä mitattuna kasvuerot oli hieman pienempi (kuvio 2). Jäämme jälkeen muista Pohjoismaista tuottavuuden vuoksi ja euromaista työllisyyden vuoksi.

Kasvuerot pienensivät julkinen sektori, hyvinvointipalvelut sekä niin sanottu asuntotulo⁹ (jonka vaikutus ei näy kuviossa). Niiden vaikutus kasvuun noina vuosina oli suurempi kuin verrokeissa. Sen sijaan markkinasektorimme kyky nostaa elintasoa jäi selvästi jälkeen muiden Pohjois- ja euromaiden markkinasektorista (mustat vaakapalkit). Markkinasektori jäi jälkeen muista Pohjoismaista etenkin tuottavuuden vuoksi ja euromaista etenkin työllisyyden vuoksi. Tulos on linjassa tuoreen Sitra-raportin havaintojen kanssa (Pohjola, 2025).

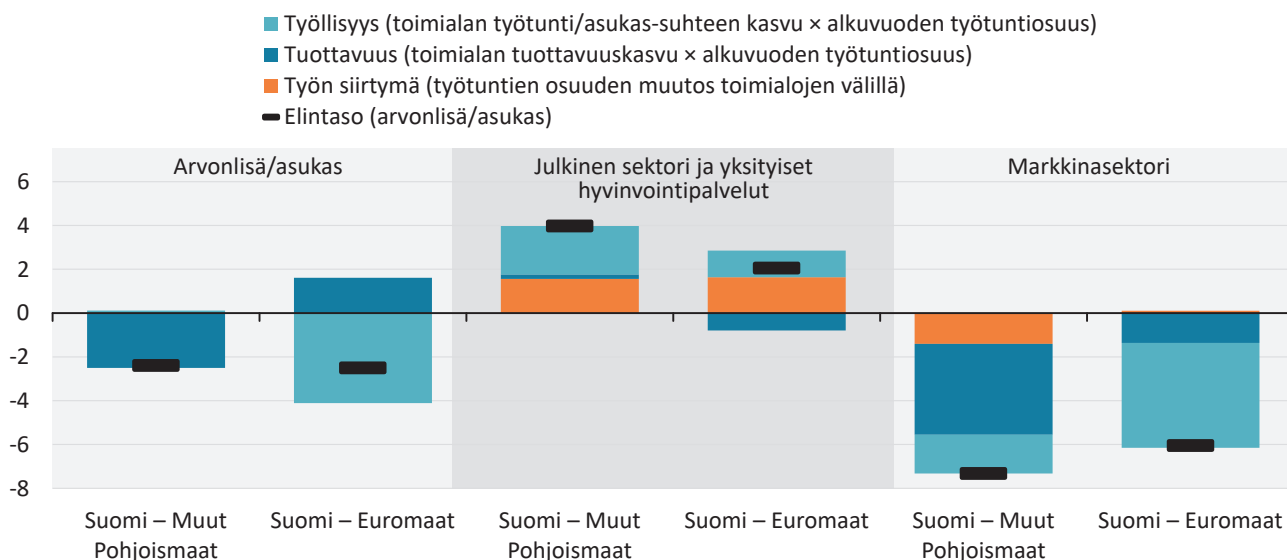
Sote-alan vaikutus Suomen elintasoon on ollut suurempi kuin sote-alan vaikutus muissa Pohjoismaissa tai euroalueella. Suuri vaikutus perustuu työllisyyden kasvuun (vaaleanvihreä osa pylväästä) ja työvoiman siirtymään muilta aloilta (oranssi osa pylväästä), minkä selittää muita maita voimakkaampi ikääntyminen.

Tarve maahanmuutolle ja investoinneille

Työpanoksen voimakas kasvu sote-alalla tarkoittaa sitä, että Suomen on löydettävä työtä säästävää teknologiaa hyvinvointipalveluihin, jos halutaan kuroa muita maita kiinni ja saada julkisen sektorin alijäämää poistettua. Lisäksi tarvitaan hoitohenkilökuntaa muista maista. Muuten kotimainen työvoima kasautuu sinänsä tärkeälle muttei silti heikkenevän tuottavuuden alalle.

Maahanmuuttoa tarvitaan muistakin syistä. Maahanmuuttoa tarvitaan esimerkiksi tietointensiivisiin palve-

Kuvio 2 Suomen elintason muutos verrattuna muihin Pohjois- ja euromaihin sekä Suomen julkisluonteisten ja markkinasektorin kontribuutio koko maan elintasaan verrattuna muihin Pohjois- ja euromaihin vuosina 2015–2024, %-yks.

Koko talouden arvonlisä sisältää kaikki toimialat ja sektorit. Julkiselänteiset palvelut sisältävät julkisen sektorin sekä yksityiseltä sektorilta sosiaali- ja terveysalan sekä koulutuksen. Markkinasektoriin kuuluvat jalostus sekä tietointensiiviset ja jakelupalvelut. Muiden toimialojen eli alkutuotannon (A), kiinteistöalan (L), taiteen, viihteen, virkistys (R), henkilökohtaisten tavaroiden korjauksen ja muiden palveluiden (S) sekä kotitalouspalveluiden (T) kontribuutiota elintasaan ei kuviossa raportoida. Muut Pohjoismaat laskettu asukasluvulla painotettuna keskiarvona.

Lähde: Omat laskelmat Eurostatin maakohtaisista kansantalouden tilinpidosta.

luihin, jotka olivat menestyksekkäin toimiala Suomen sisäisessä vertailussa ja nostanut Suomen elintaso samaan verran kuin muissakin Pohjoismaissa (musta palkki kuviossa 3) ja euroalueella (liitekuvio A2). Tietointensiivisten palveluiden erityinen ansio Suomen elintasolle on se, että siellä kasvaa sekä tuottavuus että työllisyys eikä ala ei tarvitse sotealan tapaan julkista rahaa pyöriäkseen.

Tietointensiiviset alat investoivat suhteellisen vähän sei- niin, koneisiin ja laitteisiin. Sen sijaan nämä alat tarvitse- vat hyvät edellytykset aineettomille investoinneille, kuten ohjelmistoihin ja aineistoihin, tutkimukseen ja kehittä- miseen, brändeihin ja tuotemerkkeihin tai työn organi- sointiin ja johtamiseen.

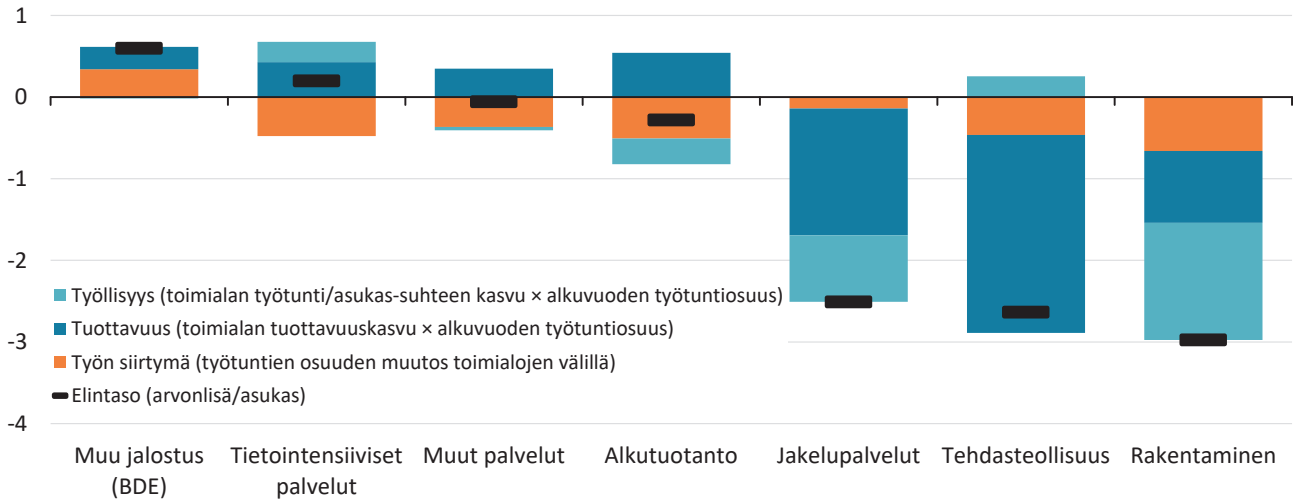
Koski ym. (2024) havaitsivat, että Suomessa aineetonta pääomaa on vähemmän kuin Ruotsissa tai Yhdysvalloissa, mutta yhtä paljon kuin Saksassa. Kaitila (2025) havaitsi, että Suomessa tietointensiivisillä aloilla on aineellista ja aineetonta pääomaa vähemmän kuin kuudessa länsieu- rooppalaisessa maassa keskimäärin.

Koski (2025) havaitsi, että Ruotsissa työn tuottavuus kasvoi digitaalisissa palveluissa Suomea nopeammin kes- kimäärin 2010-luvulla. Käsillä olevat laskelmat viittaavat siihen, että tietointensiivisen alan tuottavuus olisi kas- vanut Suomessa ja Ruotsissa yhtä nopeasti vuosikymme- nen jälkipuoliskolla vuosina 2015–2024 (Ruotsin luvut eivät näy kuvioissa).

Alan työllisyys kuitenkin kasvoi Ruotsissa hieman no- peammin, mikä nosti tietointensiivisen alan vaikutuksen Ruotsin elintasaan suuremmaksi kuin mitä se oli Suo- messa. Tietointensiivisen alan vaikutus elintasaan Suo- messa oli kuitenkin suurempi kuin Norjassa ja Tanskas- sa ja yhtä suuri kuin euroalueella.

Tietointensiiviseen alaan mahtuu monenlaisia toiminto- ja. Suomessa rahoitus- ja vakuutusala toi kasvua enem- män kuin ala euroalueella tai muualla Pohjoismaissa. Sen sijaan liike-elämän palvelut (M) ja hallintopalvelut (N) toivat vähemmän.

Kuvio 3 Suomen markkinasektorin toimialojen vaikutus (kontribuutio) elintason verrattuna muiden Pohjoismaiden painotettuun keskiarvoon vuosina 2015–2024, %-yks.

Toimialojen koostumus selitetty kuviossa 1. Muut palvelut sisältävät taiteen, viihteen, virkistykseen (R), henkilökohtaisten tavaroiden korjauksen ja muiden palveluiden (S) sekä kotitalouspalvelut (T). Kiinteistötoimiala (L) ei mukana missään toimialaryhmässä.

Lähde: Omat laskelmat Eurostatin maakohtaisista kansantalouden tilinpidosta.

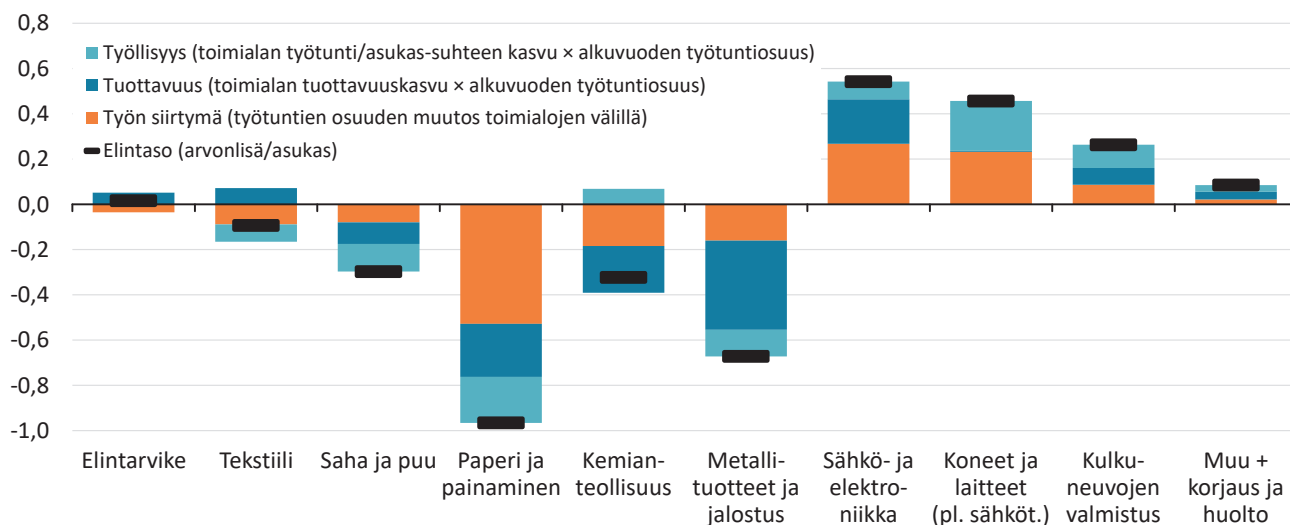
Suomen kasvupolitiikan tärkeimpiin tehtäviin kuuluu varmistaa osaavan henkilöstön saatavuus tietointensiivisellä alalla. Ala nojaa myös vahvasti aineettomaan pääomaan, joka on kiinteästä pääomasta poiketen osaavien ihmisten työtä. Sen vuoksi Suomen kannattaisi kannustaa osaajien maahanmuuton ohella Suomessa olevia osaajia eteenpäin urapolullaan. Se onnistuu tehokkaimmin korkeimpia marginaaliveroja laskemalla, mikä ei todennäköisesti edes kasvata julkista alijäämää vähän pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna.¹⁰

Ihmistyöhön perustuvasta luonteesta johtuen aineettomat investoinnit tehdään kiinteitä investointeja harvemmin ulkoisella lainarahoituksella. Se puolestaan korostaa kilpailukykyistä yhteisöverotusta investointikannustimeksi suhteessa korkovähennyksiin.¹¹ Kohdennetut verotukset, kuten poisto-oikeudet ja lisävähennykset ovat teoriassa yleistä yhteisöveron laskemista tehokkaampi tapa lisätä investointikannusteita. Niiden byrokraattisuus syö kuitenkin herkästi niiden teoreettisen tehokkuuden yleiseen veronalennukseen nähden.

Teollisuus ja kiinteät investoinnit

Suomen toimintaympäristön täytyy olla kilpailukykyisempi myös kiinteille investoinneille. Se käy ilmi vertailtaessa Suomen tehdasteollisuuden kasvuvaikutusta muihin maihin. Suomen tehdasteollisuus on jäänyt jälkeen muista Pohjoismaista ennen kaikkea tuottavuuden vuoksi (kuvio 3). Vaikka Suomen suhteellinen heikkous on osaltaan tanskalaisen Novo Nordiskin syytä pohjoismaisessa vertailussa, tehdasteollisuutemme tuottavuus on jäänyt hieman jälkeen myös koko euroalueesta (liitekuvio A2).

Tehdasteollisuuden vaikutus Suomen kasvuun oli kokonaisuutena hieman negatiivinen (kuvio 1). Teollisuuden toimialoista sekä sähköisten (toimialat 26, 27) että muiden koneiden ja laitteiden (toimiala 28) kontribuutio elintason on ollut positiivisin Suomen sisäisessä vertailussa (kuvio 4). Ne ovat myös ainoat teollisuuden toimialoista, jotka mahtuvat 10 eniten Suomen elintasona parantaneen toimialan joukkoon (liitekuvio A1).

Kuvio 4 Teollisuustoimialojen vaikutus Suomen elintaseen vuosina 2015–2024, %-yks.

Koko talouden arvonlisä sisältää kaikki toimialat ja sektorit. Julkisuonteiset palvelut sisältävät julkisen sektorin sekä yksityiseltä sektorilta sosiaali- ja terveysalan sekä koulutuksen. Markkinasektoriin kuuluvat jalostus sekä tietointensiiviset ja jakelupalvelut. Muiden toimialojen eli alkutuotannon (A), kiinteistöalan (L), taiteen, viihteen, virkistys (R), henkilökohtaisten tavaroiden korjauksen ja muiden palveluiden (S) sekä kotitalouspalveluiden (T) kontribuutiota elintaseen ei kuviossa raportoida. Muut Pohjoismaat laskettu asukasluvulla painotettuna keskiarvona.

Lähde: Omat laskelmat Eurostatin maakohtaisista kansantalouden tilinpidosta.

Muutoin teollisuuden toimialojen vaikutukset ovat pieniä verrattuna parhaisiin toimialoihin, kuten tietotekniikkapalveluihin.

Teollisuudessa uusia kasvun eväitä tarvitaan vuosien 2015–2024 kehityksen perusteella etenkin metsä- ja kemianteollisuuteen sekä metallien jalostukseen ja metallituotteisiin (kuvio 4). Tehdasteollisuuden toimialoista neljä mahtuu kymmenen heikoimmin kehittyneen alan joukkoon Suomen sisäisessä 60 toimialan vertailussa (kuvio 5).

Kasvua on mahdollista saada vihreän energian, vetypelkistys ja niihin liittyvien uusien arvoketjujen myötä. Näiden mahdollisuuksien toteutuminen edellyttää suuria aineellisia investointeja.

Muut tilastot osoittavat, että investointien tarve tarkoittaa enemmän laadun kuin määrän parantamista. Suomen pääomaintensiteetti (pääoma/tuotanto) on kehittynyt kilpailijamaiden kanssa samaa tahtia 2010-luvulla. Sen sijaan OECD:n tilastojen mukaan pääoman kyky (kontribuutio) luoda talouskasvua on jäänyt jälkeen.

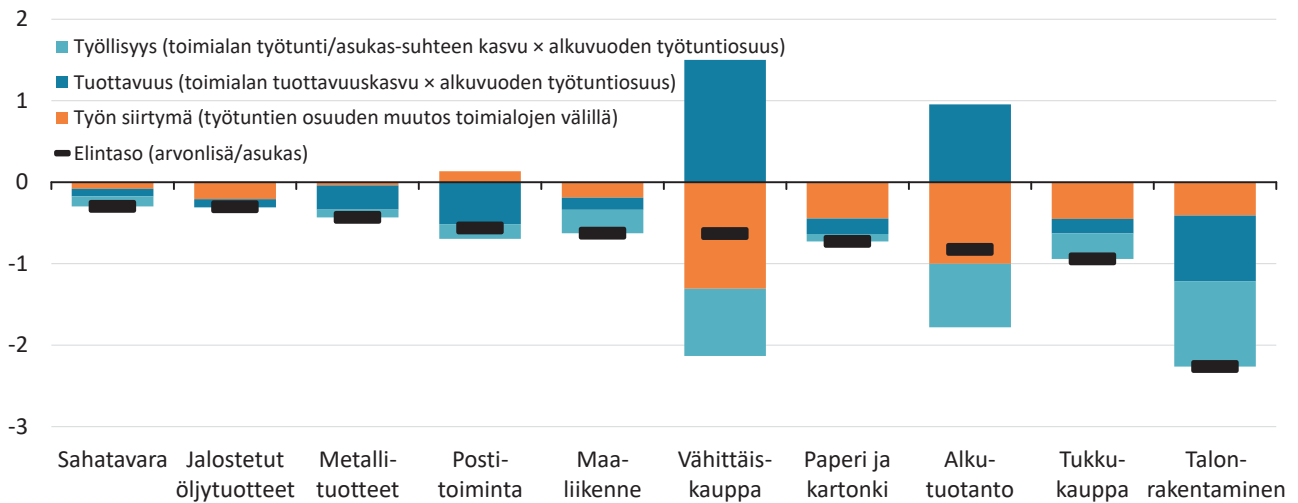
Ongelma konkretisoituu rakentamiseen. Koko talouden bruttoinvestoinnit suhteessa bruttokansantuotteeseen ovat Suomessa olleet verrokkimaiden tasolla. Kun tarkastellaan koko rakentamisen ulkopuolisia – kone-, laite- ja aineettomia – investointeja, olemme jääneet jälkeen. Olemme siis panostaneet muita enemmän seiniin ja vähemmän teknologiaa sisältäviin koneisiin, laitteisiin ja aineettomaan pääomaan.

Muut tarpeet

Suomen sisäisessä vertailussa talonrakentaminen on kaikkein heikoimmin kehittynyt ala näinä vuosina (kuvio 5). Sen sijaan maa- ja vesirakentamisen vaikutus talouskasvuun oli jopa hivenen positiivinen.

Rakentaminen kokonaisuutena on kehittynyt heikosti suhteessa muihin Pohjoismaihin (kuvio 3) ja euroalueeseen (liitekuvio A2). Rakentamisen heikkoutta selittää korkotason nousu, mikä näyttää iskeneen Suomen talonrakentamisen tuottavuuteen ja työllisyyteen mui-

Kuvio 5 Suomen 10 toimialaa, joiden vaikutus koko maan elintason oli negatiivisinta vuosina 2015–2023, %-yks.

Koko talouden arvonlisä sisältää kaikki toimialat ja sektorit. Julkisuonteiset palvelut sisältävät julkisen sektorin sekä yksityiseltä sektorilta sosiaali- ja terveysalan sekä koulutuksen. Markkinasektoriin kuuluvat jalostus sekä tietointensiiviset ja jakelupalvelut. Muiden toimialojen eli alkutuotannon (A), kiinteistöalan (L), taiteen, viihteen, virkistys (R), henkilökohtaisten tavaroiden korjauksen ja muiden palveluiden (S) sekä kotitalouspalveluiden (T) kontribuutiota elintason ei kuviossa raportoida. Muut Pohjoismaat laskettu asukasluvulla painotettuna keskiarvona.

Lähde: Omat laskelmat Eurostatin maakohtaisista kansantalouden tilinpidosta.

ta Pohjoismaita voimakkaammin. Alan tulevaisuus riippuu pitkälti sijoittajien kiinnostuksesta palata asunto-markkinoille.

Jakelupalvelut kokonaisuutena pienensi Suomen elintason rakennusalaakin enemmän (kuvio 1). Toimialoista jakelupalvelut jäi jälkeen eniten myös euroalueen toimialojen kasvuvaihtoksesta. Heikko kasvuvaihtoksesta syntyi niin tuottavuuden kuin työllisyyden määrän ja siirtymän vuoksi (kuvio 3 ja liitekuvio A2).

Suomen sisäisessä 60 toimialan vertailussa löytyy neljä jakelupalvelun toimialaa kymmenen heikoimmin kehittyneen alan joukosta (maaliikenne (49), tukkukauppa (46), vähittäiskauppa (47) sekä posti- ja kuriiritoiminta (53)) (kuvio 5). Näiden alojen heikkouteen ei ole ilmeisiä makrotason selityksiä, mikä korostaa tarkemman toimialakohtaisen analyysin tarvetta.

Suurimmissa vaikeuksissa ovat olleet jakelupalveluihin kuuluvista aloista tukku- ja vähittäiskauppa. Elintaso-vaikutus kuitenkin peittää alleen erilaisia tuottavuuden ja työllisyyden muutoksia. Sekä tukku- että vähittäiskau-

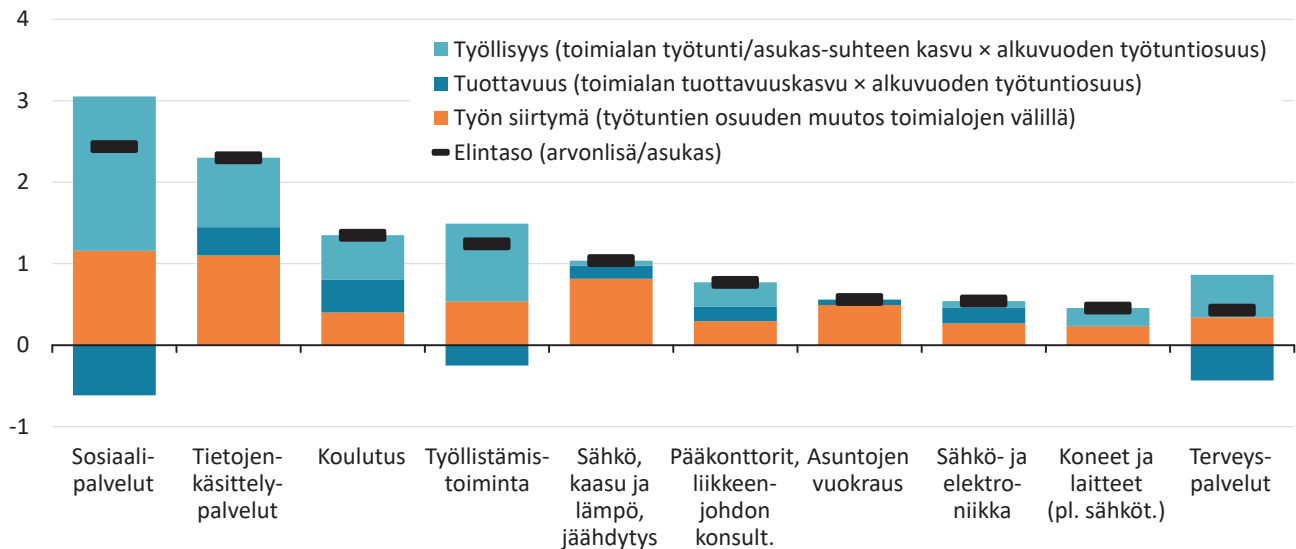
passa tuottavuus on parantunut, mutta vaikutus koko Suomen elintason painuu miinukselle työllisyyskehityksen vuoksi. Tulokset sopivat yhteen tuoreen kaupan alan selvityksen kanssa. Rouvinen ym. (2025) havaitsevat, että viiden viime vuoden aikana tuottavuuskehitys on kaupan alalla kehittynyt hieman paremmin kuin koko taloudessa. Suomessa kaupan alan tuottavuus on ollut myös hyvää verrattuna vertailumaihin Ruotsiin, Saksaan ja Yhdysvaltoihin.

Heikon työllisyyskehityksen taustalla voi olla verkkokaupan markkinaosuuden kasvu, mikä olisi vähentänyt työvoimatarvetta kaupassa. Sen puolestaan olisi pitänyt tukea maaliikenteen ja postitoiminnan kasvua. Näin ei ole kuitenkaan käynyt.

Kasvupolitiikassa pitäisi pystyä ratkomaan kullekin toimialalle ominaiset kasvun esteet. Pitäytyminen pelkätään yleispäteviin uudistuksiin ei välttämättä ota huomioon kaikkia kasvuongelmiemme juurisyytä. Toisaalta on turvattava hyvin menestyvien alojen jatko, mutta samalla olisi mietittävä, miten Suomi saa heikosti kehittyvien alojen kasvun piristymään.

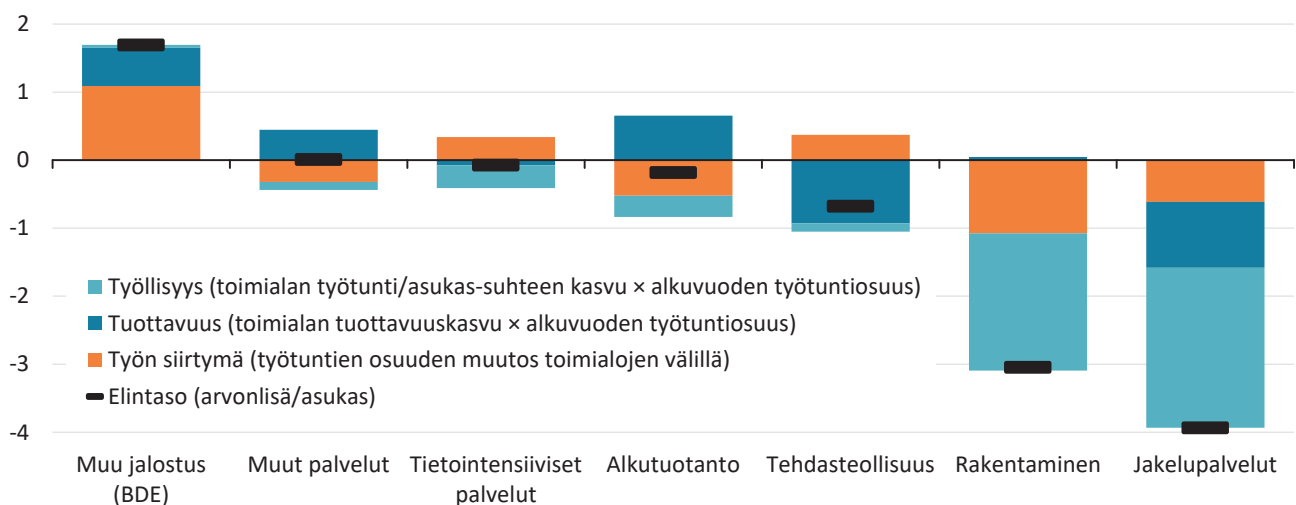
Liitekuviot

Liitekuvio A1 Toimialojen positiivisimmat vaikutukset (kontribuutiot) koko Suomen elintaseen vuosina 2015–2024, %-yks.

Lähde: Omat laskelmat kansantalouden tilinpidon aineistolla.

Liitekuvio A2 Suomen markkinatoimialojen kasvukontribuutio verrattuna euroalueeseen vuosina 2015–2024, %-yks.

Toimialojen koostumus selitetty kuviossa 1. Muut palvelut sisältävät taiteen, viihteen, virkistystyksen (R), henkilökohtaisten tavaroiden korjauksen ja muiden palveluiden (S) sekä kotitalouspalvelut (T). Kiinteistötoimiala (L) ei mukana missään toimialaryhmässä.

Lähde: Omat laskelmat Eurostatin maakohtaisista kansantalouden tilinpidosta.

Viitteet

- ¹ Tietointensiivisiin palveluihin kuuluvat viestintä ja informaatio (J), rahoitus (K), ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M) sekä niihin liittyvät hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N).
- ² Jakelupalveluihin kuuluvat tukku- ja vähittäiskauppa (G), kuljetus ja varastointi (H) sekä majoitus ja ravitsemistoiminta (I).
- ³ Calvinon ym. (2018) luokituksessa digitaalisia palveluja ovat televiestintä, informaatioteknologia, laskiasiat ja laskentatoimi, tieteellinen tutkimus, markkinointi, hallinto- ja tukipalvelut. Ei-digitaalisia ovat puolestaan tukku- ja vähittäiskauppa, kuljetus- ja varastointi, majoitus- ja ravitsemistoiminta ja media.
- ⁴ Laskennassa voitaisiin hyödyntää myös nimellisen arvonlisän osuuksia, kuten Pohjola (2025). Tällöin kuitenkin voimakkaat toimialoittaiset erot hintojen muutoksissa vaikeuttavat tulosten tulkintaa. Näin kävi esimerkiksi Norjan kaivostoimialalla öljyn hinnan noustessa vuonna 2022.
- ⁵ Siirtymätermi on positiivinen, jos toimialan työllisyys kasvaa keskivertoa nopeammin ja samalla sen tuottavuuden taso tai tuottavuuden kasvu ovat keskimääräisen toimialan yläpuolella. Between- ja cross-termit voitaisiin myös laskea erikseen, mutta tässä raportoidaan niiden summa. Between-termi lasketaan kertomalla alkuvuoden tuottavuuden taso työtuntiosuuden muutoksella. Cross-termi saadaan kertomalla työtuntiosuuden muutos tuottavuuden muutoksella.
- ⁶ Nettovuokrassa bruttovuokrasta vähennetään asumiskulut ja asuntolainan korot. Asuntotulo tekee maiden arvonlisän vertailukelpoisemmaksi, koska maiden välillä on eroja omistusasumisessa. Ilman asuntotuloa arvonlisä jäisi muita pienemmäksi maissa, joissa on enemmän omistusasumista, koska maksetut vuokrat synnyttävät arvonlisää mutta omistusasujat eivät maksa itselleen vuokraa. Tämä lisäys tekee kaikki kotitaloudet laskennallisesti kokonaan vuokra-asujiksi.
- ⁷ Julkislouonteisiin palveluihin kuuluvat sekä julkinen sektori että yksityisesti tuotetut mutta vahvasti julkiseen rahoitukseen nojaavat koulutus ja sote-ala.
- ⁸ Julkisen sektorin tuottavuutta ei pystytä oikeasti mittaamaan, joten kuviossa näkyy tilastoidun tuottavuuden kehitys. Lukuun sisältyvät myös yksityisen sektorin sote-palvelut, joissa arvonlisä ja työn tuottavuus mitataan muun yksityisen sektorin tapaan.
- ⁹ Kangasharju (2023) kuvaa tarkemmin asuntotulon vaikutusta mitattuun elintasoomme.
- ¹⁰ Kangasharju (2024b) ja Kuusi ym. (2025) käyvät läpi tutkimustuloksia, jotka käsittelevät marginaaliverojen vaikutuksia talouskasvuun ja julkiseen talouteen.
- ¹¹ Kangasharju (2024c) käy läpi tutkimustuloksia, jotka käsittelevät yhteisöveron vaikutuksia talouskasvuun ja julkiseen talouteen. Kangasharju (2024d) osoittaa, kuinka yhteisöveron alentaminen kasvattaa taloutta selvästi eikä välttämättä heikennä julkisen sektorin tasapainoa muutaman vuoden aikavälillä.

Kirjallisuus

Baily, M. N., Hulten, C. & Campbel, D. (1992). The Distribution of Productivity. Brookings Papers on Economic Activity: Microeconomics 187–267.

Calvino, F., Criscuolo, C., Marcolin, L. & Squicciarini, M. (2018). A taxonomy of digital intensive sectors. OECD Science, Technology and Industry Working Papers 14.

Foster, L., Haltiwanger, J. C. & Krizan, C. J. (2001). Aggregate Productivity Growth: Lessons from Microeconomic Evidence. Teoksessa Hulten, C. R., Dean, E. R. & Harper, M. J. (Edited) New Developments in Productivity Analysis. University of Chicago Press.

Kaitila, V. (2025). Service Industries, Capital Intensity, and Labour Productivity. ETLA Working Papers nro 127. <https://www.etla.fi/julkaisut/working-papers/service-industries-capital-intensity-and-labour-productivity/>

Kangasharju, A. (2023). Ei edes nollakasvua – Suomen elintaso on kehittynyt luultuakin surkeammin. ETLA kolumni 7.12.2023. <https://www.etla.fi/ajankohtaista/kolumnit/ei-edes-nollakasvua-suomen-elintaso-on-kehittynyt-luultuakin-surkeammin/>

Kangasharju, A. (2024a). Maahanmuutto Suomeen: Tarve, määrä ja vaikutukset. ETLA Muistio nro 146. <https://www.etla.fi/julkaisut/muistiot/maahanmuutto-suomeen-tarve-maara-ja-vaikutukset/>

Kangasharju, A. (2024b). Nyt ovat kaikki ideat tarpeen. ETLA kolumni 8.2.2024. <https://www.etla.fi/ajankohtaista/kolumnit/nyt-ovat-kaikki-ideat-tarpeen/>

Kangasharju, A. (2024c). Yhteisöveron alentamiselle on selkeät perusteet. ETLA kolumni 5.3.2024. <https://www.etla.fi/ajankohtaista/kolumnit/yhteisoveron-alentamiselle-on-selkeat-perusteet/>

Kangasharju, A. (2024d). Yhteisöveron lasku on arvioitua kannattavampaa. ETLA Muistio nro 151. <https://www.etla.fi/julkaisut/muistiot/yhteisoveron-lasku-on-arvioitua-kannattavampaa/>

Koski, H., Rouvinen, P. & Pajarinen, M. (2024). Suomen tulevan kasvun avain: Aineettoman pääoman ymmärtäminen kokonaisuutena. ETLA Muistio nro 134. <https://www.etla.fi/julkaisut/muistiot/suomen-tulevan-kasvun-avain-aineettoman-paaoman-ymmartaminen-kokonaisuutena/>

Koski, H. (2025). Yksityisten palveluiden tuottavuuskehitys Suomessa ja Ruotsissa – mikä selittää erot? Tehokkaan tuotannon tutkimussätiön julkaisusarja 10.

Kuusi, T., Kotamäki, M. & Kirkko-Jaakkola, M. (2025). Talous takalukossa – Suomen korkeiden rajaverojen ongelma. ETLA Raportti nro 158. <https://www.etla.fi/julkaisut/raportit/talous-takalukossa-suomen-korkeiden-rajaverojen-ongelma/>

Pohjola, M. (2025). Miksi Suomen talous ei kasva? Elintaso ja tuottavuus verrokkimaihin verrattuna. Sitra Muistio 4.3.2025.

Rouvinen, P., Pajarinen, M. & Ali-Yrkkö, J. (2025). Kaupan alalla tuottavuuden valopilkkuja viime vuosina – tulevaisuus riippuu aineettomista investoinneista. ETLA Muistio nro 152. <https://www.etla.fi/julkaisut/muistiot/kaupan-alalla-tuottavuuden-valopilkkuja-viime-vuosina-tulevaisuus-riippuu-aineettomista-investoinneista/>

**Elinkeinoelämän
tutkimuslaitos**

ETLA Economic Research

ISSN-L 2323-2463
ISSN 2323-2463

Kustantaja: Taloustieto Oy

Puh. 09-609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki
